

Stanovisko Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 26.11.1975, sp. zn. Tpjf 75/75, ECLI:CZ:NS:1975:TPJF.75.1975.1

Číslo: 1/1976

Právní věta: Okolnost, že pachatel je podle předpisů o hlášení obyvatelstva formálně přihlášen k trvalému pobytu v určitém místě, ještě sama o sobě nevylučuje možnost uložení trestu zákazu pobytu, který by se vztahoval i na toto místo. Rozhodující je, zda místo, v němž je pachatel k trvalému pobytu přihlášen, má skutečně charakter trvalého pobytu.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 26.11.1975

Spisová značka: Tpjf 75/75

Číslo rozhodnutí: 1

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Stanovisko

Hesla: Zákaz pobytu

Předpisy: 140/1961 Sb. § 23 ods. 1

čl. 31 52/1949 Sb. § 1

§ 57a ods. 1

§ 57a ods. 3

§ 57a ods. 4 100/1960 Sb. čl. 30

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Odůvodnění:

Trest zákazu pobytu podle § 57a tr. zák. byl zaveden - s účinností od 1. ledna 1970 - jako nový druh trestu novelou k trestnímu zákonu z roku 1969 (zákonem č. 148/1969 Sb.). Na základě zmíněného ustanovení soud může uložit trest zákazu pobytu na jeden rok až pět let, jestliže za úmyslný trestný čin nebo přečin odsuzuje pachatele, který se vyhýbá poctivé práci a nemá trvalý pobyt v místě nebo obvodě, na který se trest má vztahovat, vyžaduje-li to se zřetelem na místo činu ochrana bezpečnosti státu, vnitřního pořádku, ochrana rodiny, zdraví, mravnosti nebo majetku. Na dobu výkonu tohoto trestu soud může uložit pachateli přiměřená omezení směřující k tomu, aby vedl řádný život pracujícího člověku; takové opatření učiní soud - byl-li trest zákazu pobytu uložen vedle trestu odnětí svobody - až po odpykání trestu odnětí svobody nebo při jeho přerušení nebo při podmíněném propuštění (§ 57a odst. 3, 4 tr. zák.).

Rozšíření dosavadních druhů trestů o trest zákazu pobytu si vyžádala potřeba dalšího a účinnějšího prohloubení a posílení ochrany společnosti před trestnou činností asociálních živlů, především

recidivistů, výtržníků a příživníků.

Poznatky z rozhodování soudů však ukazují, že trestu zákazu pobytu se užívá jen v malé míře. Některé okresní i krajské soudy vyslovily názor, že častějšímu uložení trestu zákazu pobytu brání okolnost, že pachatelé bývají nezřídka přihlášení k trvalému pobytu právě v místech, na něž by se měl trest zákazu pobytu vztahovat.

Předseda trestního kolegia Nejvyššího soudu ČSSR navrhl se souhlasem předsedy Nejvyššího soudu ČSSR (čl. 13 odst. 2 jednacího řádu) trestnímu kolegiu Nejvyššího soudu ČSSR, aby k uvedené právní otázce zaujalo stanovisko ke správnému výkladu zákona podle § 28 odst. 2 zák. č. 36/1964 Sb. ve znění vyhlášky č. 19/1970 Sb. Zároveň byla vyžádána vyjádření generálního prokurátora ČSSR, předsedů nejvyšších soudů republik, ministrů spravedlnosti ČSR a SSR a katedry trestního práva právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. V zaslaných vyjádřeních byly vesměs vysloveny názory, které jsou v podstatě shodné s názorem, zastávaným v tomto stanovisku.

Trvalý pobyt v místě nebo obvodě, na který se nesmí vztahovat zákaz ve smyslu § 57a tr. zák., nemusí být totožný s trvalým pobytem, jak jej pachatel ohlásil na základě platných předpisů o hlášení obyvatelstva.

Podle předpisů o hlášení obyvatelstva (zákon č. 52/1949 Sb. ve znění zák. č. 76/1957 Sb. a vyhláška ministerstva vnitra č. 6/1958 Ú. l., s kterou se vydávají podrobnější předpisy o hlášení pobytu občanů Československé socialistické republiky, ve znění vyhl. č. 75/1981 Sb.) je každý povinen hlásit ohlašovacímu orgánu (dále jen „ohlašovna“) počátek, změnu a ukončení pobytu v obci s vedlejšími ohlašovacími údaji, a to způsobem, s doklady a ve lhůtách stanovených prováděcími předpisy. Pobytem se rozumí jak pobyt trvalý (stálé bydliště), tak pobyt přechodný (dočasný pobyt mimo místo stálého bydliště).

Těmito předpisy je zajišťována nezbytná řádná evidence obyvatelstva, aniž je tím dotčena ústavně zaručená svoboda pobytu (čl. 31 ústavy). Základní význam z toho hlediska má ohlášení trvalého pobytu – stálého bydliště, v němž se občané obvykle nejčastěji zdržují. Tímto pobytem, který v téže době může být pouze v jednom místě, se podle zmíněných předpisů rozumí stálé bydliště občana, zpravidla místo, kde má rodinu, rodiče, byt, zaměstnání nebo majetek; z různých důvodů může tedy mít občan trvalé bydliště v jiném místě. Přihlášení k trvalému pobytu se vztahuje nejen k určité obci, ale i k určitému domu, jehož popisné číslo se rovněž eviduje.

Podstatou trestu zákazu pobytu je naproti tomu omezení svobody pobytu (pohybu) odsouzeného; ústavní záruku nedotknutelnosti svobody pobytu je třeba chápat v tom smyslu, že tuto svobodu lze trestem omezit jen na základě zákona (srov. čl. 30 odst. 2 ústavy).

Přitom účelu trestu (§ 23 tr. zák.) se trestem zákazu pobytu dosahuje tím, že se pachatel odstraňuje z prostředí, s nímž jeho trestná činnost souvisela a které by mohli i v budoucnu ovlivnit nebo usnadnit spáchání nových trestných činů, resp. přečinů. Naznačený účel trestu je rovněž nutno mít na zřeteli při posuzování zákonné překážky pro uložení trestu zákazu pobytu, t. j. že pachatel má trvalý pobyt v místě nebo obvodě, na který se trest má vztahovat. Uložení trestu zákazu pobytu nesmí ztěžovat nebo dokonce mařit resocializaci pachatele, ale naopak mu má znemožnit nebo alespoň ztížit podmínky pro opětovné páchaní trestné činnosti.

Pro závěr o tom, zda pachatel má či nemá trvalý pobyt v místě nebo obvodě, v němž páchal trestnou činnost a na který se má trest zákazu pobytu vztahovat, není tedy rozhodující formální přihlášení k trvalému pobytu podle předpisů o hlášení obyvatelstva, ale to, kde skutečně má trvalý pobyt. Je proto třeba zejména zkoumat, kde má pachatel rodinu, popř. své rodiče, kde skutečně bydlí, kde navázal pracovní poměr a skutečně pracoval apod.

Vzhledem ke způsobu života pachatelů úmyslných trestných činů a přečinů, u nichž přichází v úvahu uložení trestu zákazu pobytu, nebude zpravidla obtížně tuto otázku odpovědně posoudit. Bez významu nemusí zejména být, že pachatel změnil místo trvalého pobytu teprve krátce před spácháním, během nebo až po spáchání úmyslného trestného činu nebo přečinu, že v důsledku toho jeho rodinní příslušníci či rodiče bydlí a jsou hlášeni k trvalému pobytu v jiném místě apod., přičemž nemůže ani uvést důvody, pro které by měl mít trvalý pobyt v místě, kde se jen formálně přihlásil.

Trestní kolegium Nejvyššího soudu ČSSR proto zaujalo k otázce ukládání trestu zákazu pobytu podle § 57a tr. zák. stanovisko, jak je shora uvedeno